

Dosarul nr. 2ra-363/2023

2-20098332-01-2ra-06032023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (E. Badan-Melnic)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Pahopol, V. Mihaila, R. Pulbere)

ÎNCHEIERE

23 august 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

judecători

Viorica Puica

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției, de Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei și Vornicescu Igor, reprezentați de avocatul Turuta Constantin și recursul declarat de Us Aurica, reprezentată de avocatul Turuta Constantin,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de către Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei, Us Aurica și Vornicescu Igor împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 14 august 2020 Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei, Us Aurica și Vornicescu Igor au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de chemare în judecată au indicat că, au statut de magistrați în Republica Moldova și activau în calitate de judecători în instanțe judecătorești de diferite nivele, iar actualmente sunt suspendați din funcția deținută. La 15 septembrie 2016 Procurorul General a emis ordonanța de începere a urmăririi penale în privința dânilor în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (5), art. 243, alin. (3), lit. b) Cod penal - complicitate în spălarea banilor prin emiterea actelor de

dispoziție judecătorești. Ulterior, Consiliul Superior al Magistraturii a emis hotărârea nr. 608/25 din 20 septembrie 2016, prin care a eliberat acordul pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală față de mai mulți judecători, inclusiv în privința reclamanților, cu aplicarea măsurilor preventive.

Astfel, procurorii au solicitat, iar judecătorii de instrucție au autorizat, începând cu data de 04 noiembrie 2016, arestarea preventivă a reclamanților în Izolatorul de Detenție Preventivă al Centrului Național Anticorupție. Prin abstracție de la mandatele de arest eliberate de judecătorii de instrucție, au fost deținuți în penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, după cum urmează: Popovici Serghei – 04 noiembrie 2016 până la 28 noiembrie 2016; Niță Ștefan - 04 noiembrie 2016 până la 16 noiembrie 2016; Gubenco Serghei - 04 noiembrie 2016 până la 28 noiembrie 2016; Lebediuc Serghei - 04 noiembrie 2016 până la 28 noiembrie 2016; Vornicescu Igor – 04 noiembrie 2016 până la 28 noiembrie 2016; Bîrnaz Ghenadie – 04 noiembrie 2016 până la 11 noiembrie 2016; Marchitan Gheorghe – 04 noiembrie 2016 până la 25 noiembrie 2016; Gorun Gheorghe – 04 noiembrie 2016 până la 11 noiembrie 2016; Andriaș Liliana – 04 noiembrie 2016 până la 23 noiembrie 2016; Hîrbu Iurie – 04 noiembrie 2016 până la 28 noiembrie 2016; Moraru Mihail – 04 noiembrie 2016 până la 28 noiembrie 2016; Us Aurica – 04 noiembrie 2016 până la 24 noiembrie 2016.

Au invocat reclamanții că, odată cu eliberarea din Penitenciarul nr. 13, au fost deținuți în Izolatorul Centrului Național Anticorupție după cum urmează: Popovici Serghei – 28 noiembrie 2016 până la 25 ianuarie 2017; Niță Ștefan -16 noiembrie 2016 până la 23 decembrie 2016; Gubenco Serghei - 28 noiembrie 2016 până la 26 ianuarie 2017; Lebediuc Serghei - 28 noiembrie 2016 până la 30 ianuarie 2017; Vornicescu Igor - 28 noiembrie 2016 până la 14 februarie 2017; Bîrnaz Ghenadie -11 noiembrie 2016 până la 15 decembrie 2016; Marchitan Gheorghe - 25 noiembrie 2016 până la 15 decembrie 2016; Gorun Gheorghe -11 noiembrie 2016 până la 31 ianuarie 2017; Andriaș Liliana - 23 noiembrie 2016 până la 04 februarie 2017; Hîrbu Iurie - 28 noiembrie 2016 până la 25 ianuarie 2017; Moraru Mihail - 28 noiembrie 2016 până la 02 februarie 2017; Us Aurica - 24 noiembrie 2016 până la 25 ianuarie 2017. La 10 mai 2017 au întocmit și expediat Curții Europene a Drepturilor Omului un formular de sesizare privind încălcarea drepturilor și libertăților omului, ocrotite de Convenția Europeană, prin care s-au plâns de încălcarea dreptului de interdicere a torturii, sub aspectul tratamentelor inumane și degradante, reglementate de art. 3 din Convenție. În particular reclamanții s-au plâns pe condițiile inadecvate de detenție în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău și Izolatorul Centrului Național Anticorupție.

Au notat că, la 20 iulie 2017 și 29 noiembrie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legile nr. 163 și respectiv nr. 272, prin care au fost efectuate amendamente și completări la Codul de procedură penală, ce urmau să intre în vigoare la data de 01 ianuarie 2019. Potrivit amendamentelor și modificărilor instituite prin actele normative sus-menționate, în data de 01 ianuarie 2019 Codul de procedură penală reglementa un nou remediu preventiv și compensatoriu, cu scopul de examinare a plângerilor petiționarilor deținuți în condiții inumane și degradante în penitenciarele din Republica Moldova. Prevederile intrate în vigoare, produceau efecte juridice asupra condamnaților și preveniților în stare de arest. La 28 martie 2019 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a emis decizia în baza cererii nr. 54187/15, pe marginea cauzei Ion Bulgacov către Republica Moldova și alte 41 de cereri conform anexei, prin care s-au declarat inadmisibile plângerile formulate în temeiul art. 3 din Convenție, singure sau în

legătură cu art. 13, referitoare la condițiile inumane și degradante de detenție, printre care se regăsesc și plângerile reclamantilor, fiind menținute celelalte capete de plângere sesizate, motivul fiind neputința căilor de atac interne, odată cu instituirea noului remediu compensatoriu în legislația națională.

Au relatat că, la data de 25 aprilie 2019 s-au adresat în instanța de judecată cu o plângere, în ordinea art. 473² Cod de procedură penală, cu privire la constatarea violării art. 3 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, privind detenția în condiții inumane și degradante și prin încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana din 01 noiembrie 2019, au fost admise parțial plângerile formulate de către reclamanti, în partea constatării aflării acestora în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13, contrare art. 3 din Convenția Europeană, pentru o perioadă, după cum urmează: Popovici Serghei - 24 zile; Niță Ștefan - 12 zile; Gubenco Serghei - 24 zile; Lebediuc Serghei - 24 zile; Vornicescu Igor - 24 zile; Bîrnaz Ghenadie - 7 zile; Marchitan Gheorghe - 21 zile; Gorun Gheorghe - 7 zile; Andriaș Liliana - 19 zile; Hîrbu Iurie - 24 zile; Moraru Mihail - 24 zile; Us Aurica - 20 zile. În partea ce ține de condițiile inumane și degradante de detenție în Izolatorul Centrului Național Anticorupție, pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate, dat fiind faptul că în Izolatorul Centrului Național Anticorupție condițiile de detenție corespund standardelor legale, cu toate că informația pe care se bazează această constatare este una necompletă și deloc detaliată. La 07 noiembrie 2019 au depus recurs împotriva încheierii Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, examinarea căruia, urmare a încheierii Curții Supreme de Justiție din 27 decembrie 2019, a fost strămutată la Curtea de Apel Bălți. În rezultatul examinării recursului Curtea de Apel Bălți, prin decizia din 20 februarie 2020, a dispus respingerea recursului declarat de reclamanti cu menținerea încheierii instanței de fond.

Reclamantii au argumentat că, în rezultatul constatării deținerii în cadrul Penitenciarului nr. 13 în condiții degradante, incompatibile cu respectul față de demnitatea umană, fapt ce constituie o violare a art. 3 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în conformitate cu principiul echității, persoana deținută în cazul în care se consideră victimă a unei astfel de lezări a drepturilor sale este în drept să se adreseze cu cerere în instanțele judecătorești naționale și să solicite despăgubiri cu titlu de compensații pentru prejudiciul material și moral, inclusiv costuri și cheltuieli judiciare. Detenția în Penitenciarul nr. 13 le-a cauzat daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale acestora, fiind deținuți în condiții inumane și degradante, exprimate prin severe suferințe psihice, fizice care au dus la cauzarea unui prejudiciu moral eminent. În perioada de detenție au fost supuși să suporte o serie de consecințe negative din partea autorităților, fiind deținuți în celule supraaglomerate, a câte 12 persoane pe o suprafață de 18 m², celule în care aceștia dispuneau de mai puțin de 2 m², ceea ce este, evident, sub minimul acceptabil de 4 m² stabilit de standardele internaționale. Grupul sanitar era situat tot în celulă, nefiind separat cu un perete distinct și neavând legătură directă cu un sistem de ventilare, motiv pentru care în celula predomina umezeala, ceea ce conturează condițiile inumane de detenție și a afectat în mod direct sănătatea reclamantilor. Paturile erau confecționate din carcasă deteriorată de metal care, în mod evident, puteau să se dărâme în orice moment de la simpla greutate a persoanei, iar saltelele de pe paturi erau murdare și rupte, ba chiar miroseau urât, ceea ce făcea imposibilă adormirea, iar toate acestea împreună, în mod direct, au afectat somnul și au dus la apariția durerilor de spate.

Au mai relatat că, geamurile celulelor erau deteriorate, desprinse din perete, iar prin

crăpăturile mari pătrundea frigul insuportabil al lunii noiembrie, ușile aveau fisuri imense care contribuiau la crearea curenților de aer puternici în interiorul celulei, iar pereții celulei erau din beton și mereu umezi. Aceștia, la temperaturile de toamnă târzie, înghețau, iar, ca efect, acționau direct asupra stării de sănătate a reclamanților, astfel că reclamanții au fost nevoiți să doarmă îmbrăcați în haine groase, cu căciuli pe cap, pentru ca nu cumva să se îmbolnăvească. Totodată celulele în acea perioadă nu erau încălzite și erau prost aerisite, din acest considerent degajându-se un miros insuportabil. Pe perioada detenției în Penitenciarul nr. 13, reclamanții nu au avut parte de lenjerie de pat, perne sau plăpumi, iar în acele celule erau anterior deținuți condamnați cu diverse boli, fapt care a creat imposibilitatea odihnei și somnului pe paturi. La fel, s-a specificat și aspectul potrivit căruia celula era contaminată cu gândaci de bucătărie ce se aflau peste tot. Prima baie a fost permisă de administrația penitenciarului abia peste douăsprezece zile de la încarcerare. În celulă lipsea complet mobilierul (inclusiv masă, scaune, dulapuri), fapt care a impus reclamanții să ia masa în picioare, iar lucrurile personale, inclusiv de igienă, să le țină sub paturi pe lângă gândacii de bucătărie. Celulele nu erau suficient de iluminate, iar energia electrică se deconecta permanent.

Au mai invocat că, în celulele vecine erau deținuți condamnați și recidiviști, chiar și persoane condamnate de reclamanți în contextul activității profesionale, care îi amenințau cu răfuială fizică, în virtutea statutului de judecători deținut de aceștia. La fel, condamnații, în mod demonstrativ, băteau noaptea zgomotos în perete cu scopul de intimidare psihologică, pentru a nu permite reclamanților să se odihnească, iar administrația penitenciarului nu întreprindea nicio acțiune, astfel se crea sentimentul de fobie (teamă), de neliniște, de inferioritate, de pudoare (sentiment de sfială, de jenă), capabil de a îi umili sau înjosi și, eventual, de a le înfrânge astfel rezistența fizică și/sau psihică. În celulele din imediata apropiere erau deținuți condamnații bolnavi de tuberculoză și condamnați care fumau intens, astfel încât fumul și mirosul insuportabil de țigară pătrundea în celula acestora, iar, ca efect, aceștia erau supuși riscului de a se molipsi și/sau apariția unor boli ale sistemului respirator. Din cauza numeroșilor paraziți și a gândacilor de bucătărie din penitenciar (celule), care mai tot timpul se aflau printre lucrurile acestora, a produsele alimentare, acest fapt a condus la imposibilitatea de a le păstra într-un loc unde aceștia să nu pătrundă, iar ca efect putea genera infecții greu de tratat. Hrana (oferită zilnic) era insuficientă, formată din câteva feluri de terci preparată pe bază de grăsimi, cu utilizarea ingredientelor artificiale, nu conținea calorii suficiente și era servită cu încălcarea normelor de igienă, astfel încât consumarea acestora provoca reclamanților dureri de stomac. Din acest considerent reclamanții erau nevoiți să apeleze la membrii familiei pentru a primi colete cu produse alimentare, iar procedura de primire a acestora este una anevoioasă și de o durată îndelungată, astfel încât aceasta putea ajunge la reclamanții chiar și peste 2 zile după recepționare. Acest aspect presupunea și cheltuieli suplimentare care erau suportate de către membrii familiilor reclamanților.

Au menționat reclamanții că comportamentul manifestat de către Procuratură și administrația Penitenciarului nr. 13, în privința reclamantului Marchitan Gheorghe, prin nesoluționarea cererii din data 23 noiembrie 2016 de acordarea asistenței medicale stomatologice, în legătură cu faptul că i s-a rupt proteza maxilară de sus, cauzându-i dureri în acea zonă și aflându-se în imposibilitatea de a mânca. În același context s-a relevat că a fost solicitat accesul la asistența medicală stomatologică a unui cabinet privat din cont propriu, însă nici de această dată autoritatea nu a asigurat accesul reclamantului la serviciile unui stomatolog privat. Imposibilitatea soluționării accesului către medicul

stomatolog urmează a fi calificată ca tortură. Marchitan Gheorghe, potrivit cererii de chemare în judecată, a îndurat dureri enorme, atât psihice - *depresie, anxietate*, cât și fizice - *dentare*, o perioadă foarte îndelungată ce cuprinde intervalul 20 octombrie 2016 – 15 decembrie 2016, iar din această cauză a îndurat foamea, fiind nevoit să consume produse preponderent lichide până la eliberarea sa din detenție. Respectiv, neacordarea asistenței medicale de bază și lipsa unei asistențe medicale corespunzătoare/specifice persoanelor deținute din partea organelor de drept și a instituției penitenciare, cum s-a procedat în cazul reclamantului Marchitan Gheorghe, constituie tratament inuman, ca urmare a inacțiunilor autorităților. Reclamanta Us Aurica suferea de mai multe maladii grave XXX, care necesitau tratament medical specializat și care nu i-a fost asigurat din motive incerte și, fiind supusă anterior unei intervenții chirurgicale complicate, era expusă unor riscuri sporite de a i se agrava sănătatea. Însăși starea de sănătate a reclamantei Us Aurica la acel moment era incompatibilă cu detenția provizorie, respectiv aceasta a fost nevoită să suporte cu mult mai greu consecințele negative ale detenției în condiții inumane și degradante.

Au specificat că le-au fost lezate drepturile și libertățile fundamentale, iar traumele psihice și suferințele fizice provocate de detenția în condiții inumane și degradante trebuie să fie reparate prin acordarea unor despăgubiri morale și materiale echitabile, de natură să aducă deplina satisfacție pentru suferințele psihice și fizice suportate, atât pe perioada detenției, cât și ulterior, ca urmare a unor serii de consecințe negative, în sensul izolării lor de colectivitate și familie, atingerea gravă adusă onoarei, demnității și reputației profesionale, ca urmare a dezaprobării publice, precum și sentimentul de frustrare accentuat creat de dezumanizare și de afectare a personalității. Suferințele psihice, precum frica, tristețea, neliniștea depresia stresul și atacurile de panică îndurate pe perioadă de detenție, în mod direct au influențat și continuă să influențeze asupra calității vieții, astfel încât și la moment aceștia întâmpină diverse afecțiuni și tulburări de sănătate.

Au notat reclamații ca fiind inuman și degradant un asemenea tratament, ce cuprinde condițiile de detenție, supraaglomerarea, lipsa accesului la lumina naturală, calitatea și cantitatea insuficientă a hrănilor, lipsa plimbărilor la aer liber, neacordarea asistenței medicale specializate, dar și asistența medicală neadecvată, inacțiunile administrației Penitenciarului nr.13, ca urmarea consecințelor negative pe care le-au suportat în toată această perioadă de aflare a reclamanților în aceste condiții, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul și statutul social al acestora în perioada de detenție. Argumentele invocate cu privire la condițiile de detenție din instituția Penitenciarul nr. 13 se confirmă prin constatările expuse în rapoartele naționale elaborate în domeniu de către Consiliul pentru prevenirea torturii „Raport privind vizita efectuată la Penitenciarul nr. 13. mun. Chișinău (pentru anul 2017)”, cât și rapoartele organismelor internaționale. Astfel, ține de obligația statului de a asigura corespunderea izolatoarelor de detenție provizorie unor standarde igienic-sanitare, atât la nivel național, cât și la cel internațional, iar neasigurarea acestor condiții persoanelor deținute, care în sine constituie un tratament inuman și degradant, urmează a fi pusă pe seama statului, care are obligația de a compensa prejudiciul suportat de către persoanele care au fost supuse unui astfel de tratament.

Au menționat că, având în vedere perioada aflării în detenție în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, vârsta, afecțiunile psihice și fizice pe care le-au avut de suferit în acest timp, starea de sănătate, dar și urmările negative

asupra demnității umane, reclamații Popovici Serghei, Gubenco Serghei, Lebediuc Serghei, Vornicescu Igor, Hîrbu Iurie, Moraru Mihail au solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin încasarea sumei de 120 000 de lei, pentru fiecare, reclamanții Bîrnaz Ghenadie și Gorun Gheorghe au solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin încasarea sumei de 95 000 de lei, pentru fiecare, reclamatul Niță Ștefan a solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin încasarea sumei de 100 000 de lei, reclamatul Marchitan Gheorghe a solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin încasare sumei de 150 000 de lei, reclamanta Andriaș Liliana a solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin încasarea sumei de 155 000 de lei, reclamanta Us Aurica a solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin încasarea sumei de 160 000 de lei.

Prin hotărârea din 06 aprilie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de către Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei, Us Aurica și Vornicescu Igor împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Liliane Andriaș, suma de 19 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 23 noiembrie 2016, pentru 19 zile, și suma de 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Bîrnaz Ghenadie, suma de 7 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 11 noiembrie 2016, pentru 7 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Gorun Gheorghe, suma de 7 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 11 noiembrie 2016, pentru 7 zile, și suma de 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Gubenco Serghei, suma de 24 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 28 noiembrie 2016, pentru 24 zile, și suma de 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii

Moldova în beneficiul lui Hîrbu Iurie, suma de 24 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 28 noiembrie 2016, pentru 24 zile, și suma de 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Lebediuc Serghei, suma de 24 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 28 noiembrie 2016, pentru 24 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Marchitan Gheorghe, suma de 31 500 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 25 noiembrie 2016, pentru 21 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Moraru Mihail, suma de 24 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 28 noiembrie 2016, pentru 24 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Niță Ștefan, suma de 12 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 16 noiembrie 2016, pentru 12 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Popovici Serghei, suma de 24 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 28 noiembrie 2016, pentru 24 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Auricăi Us, suma de 30 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 24 noiembrie 2016, pentru 20 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Vornicescu Igor, suma de 24 000 de lei în contul reparării prejudiciului moral cauzat ca urmare a detenției în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în perioada 4 noiembrie 2016 - 28 noiembrie 2016, pentru 24 zile, și suma de 1 500 de lei în contul compensării cheltuielilor de asistență juridică.

În rest acțiunea reclamanților a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 13 aprilie 2022 Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a declarat apel împotriva hotărârii din 06 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

La 21 aprilie 2022 avocatul stagiar Turuta Marin, în interesele Liliane Andriaș, lui Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei, Us Auricăi și Vornicescu Igor, a declarat apel asupra hotărârii din 06 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii instanței de fond în partea respingerii cerințelor invocate în cererea de chemare în judecată, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

La apelul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, prin cererea din 24 octombrie s-a alăturat intervenientul accesoriu, Administrația Națională a Penitenciarelor, solicitând casarea integrală a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

Prin decizia din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse cererile de apel depuse de avocatul stagiar Turuta Marin, în interesele Liliane Andriaș, lui Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei, Us Auricăi și Vornicescu Igor și de Ministerul Justiției, și a fost menținută în vigoare hotărârea din 06 aprilie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a invocat că, în cazul în care s-a constată că a avut loc o violare, urmează a fi acordate compensațiile justificate în raport cu circumstanțele individuale. O compensație justificată ar însemna “una echitabilă”, să nu fie vădit disproporționată în raport cu gravitatea violărilor constatate și să se apropie în quantum la valoarea pe care ar fi acordat-o Curtea Europeană în cazul în care cauza ar fi fost examinată în fața instanței de la Strasbourg. Astfel, reținând statutul de preveniți al reclamanților, precum și faptul că aceștia ulterior au fost scoși de sub urmărire penală la etapa urmăririi penale, în acord cu poziția primei instanțe, s-a ajuns la concluzia de a nu aplica remediului privind condițiile de detenție, reglementat de legislația-procesual penală. Or, în măsura în care la caz nu este aplicat remediul privind condițiile de detenție, reglementat de art. 473⁴ alin.(5)-(7) din Codul de procedură penală, nu poate fi admisă poziția Ministerului Justiției privind aplicarea instrumentului compensatoriu prevăzut de aceste norme.

A notat că, prima instanță corect a constatat că, este degrevat de probațiune faptul detenției în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și perioada aflării fiecăruia dintre reclamanți în condițiile de detenție respective, urmând a fi apreciat numai mărimea și impactul prejudiciului cauzat reclamanților prin încălcarea condițiilor de

detenție de către autoritățile statului Republica Moldova. Determinarea mărimii prejudiciului moral are drept reper normele ce se conțin la art. 2037 Cod civil, potrivit cărora „mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. (2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. (3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului”.

A menționat că Curtea Europeană a Drepturilor Omului, atunci când acordă despăgubiri morale, nu operează cu criterii de evaluare prestabilite, ci procedează la o apreciere subiectivă a circumstanțelor particulare ale cauzei, relativ la suferințele fizice și psihice ale victimei, precum și consecințele nefaste pe care evenimentul analizat l-a avut cu privire la viața particulară, așa cum sunt evidențiate de probele administrate. În materia daunelor morale, atât jurisprudența națională cât și hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, pot furniza judecătorului cauzei doar criterii de estimare a unor astfel de despăgubiri, sau pot evidenția limitele de apreciere a cuantumului acestora. Asupra daunelor morale instanța trebuie să acorde despăgubiri în măsură să constituie o satisfacție echitabilă și proporțională cu suferința victimei, în funcție de împrejurările concrete ale cauzei, neavând la dispoziție criterii matematice sau economice. Ceea ce acordă Curtea cu titlu de daune morale are scopul de a constitui o compensație financiară pentru un prejudiciu abstract, ca de exemplu pentru suferința fizică sau psihică. Prin natura lor, daunele morale nu sunt susceptibile de a fi calculate cu precizie. Dacă existența vreunui prejudiciu este stabilită, și în situația în care Curtea consideră că se impune acordarea unei indemnizații pecuniare, estimarea acesteia se va face în echitate, pornind de la reperatele stabilite în propria ei jurisprudență.

Curtea de Apel Chișinău a relatat că cu privire la determinarea cuantumului compensației prejudiciului moral cauzat, s-a bazat pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral, a ținut cont de statutul reclamantilor, particularitățile aflării în detenție a acestora, apreciind că suma de 1 000 de lei per zi, iar în cazul reclamantilor Marchitan Gheorghe și Us Aurica – 1 500 de lei per zi, este de natură să le ofere o reparație completă pentru atingerea drepturilor lezate. Cuantumul compensației prejudiciului moral cauzat reclamantilor este într-un raport proporțional gradului în care reputația acestora a fost lezată, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție acestora, fiind luat ca reper perioada aflării reclamantilor în detenție. Prin urmare, sumele dispuse spre încasare de către instanța de fond reprezintă o sumă rezonabilă și suficientă pentru compensarea pagubelor de ordin moral, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa.

Cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată, instanța de apel a reținut ca fiind corectă soluția dată de către instanța de fond pe acest capăt de cerere, or, în speță, reclamantii au solicitat compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate, iar pentru dovedirea acestor cheltuieli, au prezentat probele corespunzătoare.

La 28 februarie 2023, Ministerul Justiției, a declarat recurs împotriva deciziei din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi de respingere a acțiunii (f.d. 112-118, vol. 2).

În motivarea recursului a invocat că instanțele inferioare incorect au examinat pricina indicând că, în speță nu este aplicabil articolul 473⁴ alin. (5)-(7) din Codul de procedură penală, deoarece reclamanții s-au adresat în instanța de judecată cu acțiune civilă în condițiile statutului de preveniți, pentru care instrumentul compensatoriu nu este aplicabil de principiu. Statutul de prevenit nu este mai grav decât statutul de condamnat și nu urmează a fi apreciat diferit sub aspectul acordării prejudiciului moral.

Prin noțiunea de prevenit se înțelege persoană față de care este aplicată, în condițiile Codului de procedură penală, măsura arestului preventiv. În sensul art. 3 CEDO, termenul persoane private de libertate desemnează în primul rând persoanele în privința cărora s-a dispus arestarea preventivă de către o autoritate judiciară sau care au fost private de libertate în urma unei condamnări, dar poate desemna, de asemenea, toate celelalte persoane deținute pentru orice alt motiv într-un penitenciar. Articolul 473⁴ alin. (5)-(7) din Codul de procedură penală, clar și cert declară dreptul persoanei de a cere încasarea sumei bănești în mărime de 2 unități convenționale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, precum și a costurilor și cheltuielilor aferente.

A invocat recurentul că în cauza Draniceru împotriva Republicii Moldova (cererea nr. 31975/15), Curtea analizând eficiența mecanismului preventiv și compensator, a considerat că cuantumul maximal de 5,10 Euro pentru o zi de detenție în condiții precare, prevăzut în calitate de despăgubire de către noile prevederi moldovenești, nu ar putea fi considerate nerezonabile. Astfel, Curtea s-a asigurat că cerințele procedurale privind accesul la sistemul de compensare erau simple și accesibile și nu constituiau o sarcină excesivă pentru reclamanți nici din punct de vedere procedural, nici din punct de vedere al costurilor.

Consideră că compensarea prejudiciului moral într-un quantum mai mare decât cel statuat de legiuitor în cazuri similare afectează grav securitatea raporturilor juridice. Mai mult, evidențierea de către instanța de fond că toți reclamanții la momentul aplicării măsurilor preventive în forma arestului preventiv, pentru care deplâng condițiile de detenție, erau în funcție de judecători, nu poate justifica că pretenția de reparare a prejudiciului moral se va trata din punct de vedere al legii civile și în baza circumstanțelor de fapt constatate în prezenta cauză.

Menționează că despăgubirile pentru repararea prejudiciilor morale sunt dificil de stabilit, iar în absența unor probe materiale, judecătorul este singurul care are obligația de a aprecia și stabili o sumă globală. Cât privește întinderea prejudiciului, este evident că acesta nu poate fi cuantificat potrivit unor criterii matematice sau economice, astfel încât în funcție de împrejurări concrete ale speței, statuând în echitate, instanța urmează să acorde despăgubiri.

La data de 10 martie 2023, Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei și Vornicescu Igor, reprezentati de avocatul Turuta Constantin, au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral (f.d. 140-148).

În motivarea cererii de recurs au menționat că, instanța de apel nu a putut explica de ce a acordat suma globală de 1 000 de lei per zi la o parte din recurenți și suma de 1 500 de lei la doi dintre recurenți. Codul Civil prevede expres criteriile cu privire la acordarea prejudiciilor morale și mai cu seamă face referință la faptul că prejudiciul moral urma să fie acordat fiecărui reclamant individual, luând în considerare criteriile pentru fiecare parte. Chiar dacă s-a făcut referință la această normă din legislația civilă, nu este clar în ce măsură instanțele au verificat plierea acestei norme la situația fiecărui reclamant. Acordarea unei sume globale de 1 000 de lei și 1 500 de lei per zi, demonstrează că instanța de apel nu a verificat în ce măsură situațiile sunt similare pentru fiecare. Or, după cum a fost explicat în susținerile verbale, fiecare reclamant este diferit, reprezintă un individ separat cu o experiență de viață specifică, iar detenția a avut efecte diferite pentru fiecare în parte.

Au invocat că unii reclamanti au fost pensionați, alții s-au retras definitiv din sistemul de justiție, iar o altă categorie au revenit în funcțiile deținute până la plasarea în locurile de detenție. Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Consideră că instanța de judecată nu a luat în considerare prevederile obligatorii ale Codului Civil în materia aprecierii cuantumului prejudiciului moral și anume restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. Din această perspectivă a priori nu putem vorbi despre o echivalare a prejudiciilor morale în dependență de zilele care au fost petrecute în condiții inumane și degradante de detenție. Or, fiecare din recurenți dispune de o experiență proprie, de o stare familială și pentru fiecare în mod individual s-au răsfrânt condițiile de detenție inuman și degradant.

De asemenea instanțele de judecată nu au dat nici o apreciere fiecărei declarații ale recurenților care au menționat în ce concret s-a manifestat suferințele sale. Unii din recurenți au prezentat certificate medicale, concluzii ale psihologilor care subliniază situația specifică a fiecărui dintre recurenți. Astfel instanțele inferioare nu au ținut cont de faptul că evaluarea prejudiciului moral nu presupune determinarea prețului suferințelor fizice și psihice, ci aprecierea multilaterală a tuturor consecințelor negative ale prejudiciului și implicațiilor acestora pe toate planurile vieții sociale ale victimei. Respectiv un element esențial ține de faptul că mărimea prejudiciului moral acordat depinde de seriozitatea violării CEDO și de efectul acestei violări asupra apelanților, dar și de alte circumstanțe. Nu s-a luat în considerare percepția și impactul detenției pentru fiecare reclamant/recurent în parte. Acordarea globală a sumei pentru reclamanti fără a lua în considerare sexul, durata detenției, vârsta reclamantului, statutul acestora și modul de detenție denotă o examinare superficială și ca efect lipsa de argumente pentru hotărârea emisă.

Totodată s-a mai relatat că la aprecierea mărimii prejudiciului suferit, instanțele inferioare nu au ținut cont de statutul social al reclamantilor și anume persoane de demnitate publică și de impactul care l-a avut deținerea în condiții inumane și degradante asupra demnității acestora, asupra imaginii și onoarei lor, cu toate că face referire la acest aspect, ori aprecierea făcută de instanța de fond este una derizorie.

S-a susținut că nivelul de prejudiciere sporită suferită de reclamantii se justifică inclusiv prin deținerea acestora alături de alte persoane care au fost plasate în arest sau condamnate de către unii reclamantii, ceea ce le-a creat stare de frică pentru viața și integritatea fizică și psihică a lor. Elementar instanța a acordat aceleași sume atât reclamantilor de gen masculin, cât și reclamantilor de gen feminin, ceea ce subliniază aplicarea unei abordări superficiale ale caracteristicilor fiecărui reclamant. Ajustarea cuantumului despăgubirilor solicitate de apelanți făcută de instanța de fond este inechitabilă, necorespunzătoare și foarte mică în raport cu soluțiile Curții Europene pe cauze similare.

Opinează că reclamantii/recurenții au fost luați ca un tot întreg ca și o unitate ceea ce este contrar dispozițiilor prevederilor art. 3 al Convenției, care obligă statul să acorde o compensație individuală fiecărei victime ale articolului 3 din Convenție. Toți reclamantii sunt diferiți, au stat în condiții inumane dar diferite, au perceput diferit tortura aplicată asupra lor, precum și au consecințe diferite asupra stării sale psihice. Acordarea unei sume globale pentru fiecare dar văzută ca un tot întreg deja constituie o aplicare eronată a legii materiale de către instanța de fond și cea de apel.

Consideră că recurenții nu au avut acces la justiție, ori acordarea unei sume globale pentru toți reclamantii în același quantum ar echivala cu o examinare minuțioasă a cauzei sale, în caz contrar nu ar mai fi necesară nici intervenția instanțelor de judecată odată ce s-ar stabili niște sume fixe pentru o zi de detenție.

Relatează că, recurenții sunt în drept să pretindă la compensarea prejudiciului moral în cuantumul celor indicate în cererea de chemare în judecată, în contradictoriu cu sumele acordate prin hotărârile instanțelor de judecată.

La data de 22 martie 2023, Us Aurica, reprezentată de avocatul Turuta Constantin, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, prim majorarea cuantumului prejudiciului moral (f.d. 169-177).

În motivarea cererii de recurs s-a invocat că formal instanța de judecată a dispus achitarea în beneficiul recurenteii a sumei de 1 500 de lei pe zi, la fel ca și în situația dlui Marchitan Gheorghe. Cu toate acestea instanța de judecată nu a ținut cont de sexul reclamantei, precum și de existența unor comorbidități serioase, care a transformat amplificarea stării de depresie și frustrare. Us Aurica, suferă de mai multe maladii grave: XXX, fiind supusă anterior unei intervenții chirurgicale complicate, maladii care necesitau tratament medical specializat, care din motive incerte nu ia fost asigurat, astfel încât era expusă unor riscuri sporite de a i se agrava sănătatea.

A invocat că aceste boli necesitau un tratament special și o alimentație specială, dar care nu era disponibilă în instituția de detenție, întârzierea nejustificată de transferare în instituție specializată și neacordarea asistenței medicale specifice constituie un tratament inuman ce au adus atingere demnității umane a recurenteii și i-au cauzat sentimente de angoasă și inferioritate, de natură să o umilească și să o înjosească.

A mai indicat recurenta că starea de sănătate a persoanei la moment era incompatibilă cu detenția provizorie, respectiv aceasta a fost nevoită să suporte cu mult

mai greu consecințele negative ale detenției în condiții inumane și degradante. Prin urmare, instanța de judecată urma să aprecieze în mod individual aceste stări ale reclamantei, Us Aurica, având în vedere perioada aflării (20 zile) în detenție în condiții inumane și degradante enunțate supra, suferind de maladii grave XXX în același timp fiind după intervenții chirurgicale, necesitând asistență medicală specializată, însă de care nu a beneficiat, raportând la vârsta acesteia înaintată, afecțiunile psihice și fizice pe care aceasta le-a avut de suferit în acest timp precum neliniștea, umilirea și alte emoții negative care iau agravat starea de sănătate.

Consideră că încasarea unui prejudiciu moral în mărime de 160 000 de lei este unul corespunzător și proporțional față de suferințele cauzate în rezultatul deținerii în condiții inumane și degradante contrar prevederilor art. 3 CEDO. Acordarea unei sume derizorii în mărime de 1 500 de lei per zi de detenție în condiții inumane și degradante, pentru un decan al sistemului judecătoresc care la moment este pensionar sfidează normele morale și cele etice. Instanțele de judecată în general nu a examinat personalitatea acesteia și nu a suprapus argumentele înaintate la etapa susținerilor verbale.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 15 noiembrie 2022.

La 15 februarie 2023, în adresa părților și reprezentanților acestora a fost expediată copia deciziei motivate, fapt confirmat prin scrisoare de expediere a actului judecătoresc, anexată la materialele cauzei (f.d. 106, vol.2), însă date privind recepționarea acesteia la materialele cauzei lipsesc.

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, recursurile declarate de Ministerul Justiției, la data de 28 februarie 2023, Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei și Vornicescu Igor, reprezentați de avocatul Turuta Constantin, la data de 10 martie 2023, și de Us Aurica, reprezentată de avocatul Turuta Constantin, la data de 22 martie 2023, se consideră depuse în termenul stabilit de lege.

Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa participanților la proces copiile recursurilor declarate, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

La data de 13 martie 2023, Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei și Vornicescu Igor, reprezentați de avocatul Turuta Constantin, au depus referință prin care au solicitat declararea ca fiind inadmisibil a recursului de pus de Ministerul Justiției.(f.d. 152-156, vol.2)

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copie de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Examinând temeiurile recursurilor Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține că, examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că argumentele invocate în cererile de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate or, motivele recursurilor sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurenților cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursurile declarate nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helters c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursurile declarate de Ministerul Justiției, de Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei și Vornicescu Igor, reprezentați de avocatul Turuta Constantin și recursul declarat de Us Aurica, reprezentată de avocatul Turuta Constantin, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și drept urmare, sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Ministerul Justiției, de Andriaș Liliana, Bîrnaz Ghenadie, Gorun Gheorghe, Gubenco Serghei, Hîrbu Iurie, Lebediuc Serghei, Marchitan Gheorghe, Moraru Mihail, Niță Ștefan, Popovici Serghei și Vornicescu Igor, reprezentați de avocatul Turuta Constantin și recursul declarat de Us Aurica, reprezentată de avocatul Turuta Constantin.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Viorica Puica

judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc